

Grotescul în ofensivă

GAIȚELE de Alexandru Kirîțescu ● **TEATRUL MUNICIPAL** din TURDA ● Data reprezentației: 20 octombrie 2000 ● Regia: Horațiu Ioan Apan ● Scenografia: Mihai Vălu ● Distribuția: Nina Antonov (Aneta Duduleanu), Narcisa Pîntea (Wanda Serafim), Doina Șoproni (Margareta Aldea), Oana Răduță (Colette Duduleanu), Ginuc Crișan (Fräulein), Mihaela Deceanu (Lena), Maria Voronca (Zoja), Melania Aștilean (Zamfira), Sebastian Marina (Mircea Aldea), Radu Botar (Georges Duduleanu), Cornel Miron (Ianache Duduleanu).

Constat cu bucurie redescoperirea piesei lui Kirîțescu într-o lume ca a noastră, marcată de invazia, voită uneori, a nonvalorii în cultură și nu numai, precum și reorientarea atenției regizorilor înspre texte ce denunță rapacitatea, mitocănia, îndepărtarea de credință, dezumanizarea. Acest complex social – un adevărat sindrom dobândit în ultima jumătate de secol – s-a materializat de timpuriu în această piesă, cotate la vremea premierei sale absolute drept o comedie de moravuri. Astăzi, *Gaițele* capătă însă alte nuanțe. Kirîțescu, un fin observator al vieții cotidiene, al comportamentului uman, de data aceasta dintr-un orașel de provincie, a dat o piesă valabilă și peste decenii, și nu numai în spațiul nostru național. Familia, această „celulă de bază a societății”, este prezentată sub forma ei monstruoasă. „Normalitatea” ascunde o sumedenie de atrocități; sub clopotul ei de sticlă se petrec lucruri groaznice, care se precipită în crime abominabile. Moartea Margaretei confirmă toate acestea. Se pune apoi între-

barea: oare cum a dispărut dintre cei vii onorabilul Duduleanu? Nu cumva a căzut și el pradă „gaițelor”? „Carnivore” sunt nu numai cele trei bătrâne surori, ci toți cei ce gravitează în jurul lor. Scena citirii, de către Aneta și cei doi fii ai ei, a scrisorii lui Mircea către Wanda este cea mai grăitoare mărturie în acest sens. Regizorul Horațiu Ioan Apan a „atacat” cu mult curaj textul lui Kirîțescu. Un cuib de viespi planează deasupra scenei ca o sabie a lui Damocles, prevestind drama. De altfel, întreaga scenă sugerează fagurele în care „iernează” personajele. Evenimentele se declanșează la semnalul unui apicultor în costum adecvat, ce se ferește, parcă, de înțepăturile vietăților ucigașe. Regizorul a construit simetric spectacolul. Finalul, acompaniat de marșul patriotic cu inserții ce prevestesc demența roșie, sugerează că somnul rațiunii naște monștri; personajele se închid în fagure - oare pentru mai târziu? Nina Antonov este o Aneta Duduleanu uscățivă, rea, guralivă, dar care nu-și dezvăluie sentimentele.

Faptele ei devin astfel mult mai înspăimântătoare decât par la prima vedere. Mihaela Deceanu îi conferă Lenei o smerenie ce-i acoperă răutatea nativă. Maria Voronca se vrea o imaginea pe care ne-am făcut-o în cursul anilor despre gaițe, din atâtea montări de referință; ea are farmec și culoare. Radu Botar și Cornel Miron fac un cuplu Georges-Ianache malefic, șarjând tragismul situațiilor cu o doză de umor. Doina Șoproni se vrea o Margaretă inocentă, un „personaj pozitiv”, însă are ezitări în materializarea acestuia. Sebastian Marina ar trebui să fie irezistibil în Mircea Aldea, dar nu reușește. Oana Răduță este consecventă în Colette Duduleanu: de la prima și până la ultima apariție nu iese din personajul pitoresc ce i s-a încredințat. Melania Aștilean n-are stofă de Zamfira, este mult prea „orășeancă”. Surpriza ne-o rezervă Ginuc Crișan în dublu rol – Apicultorul și Fräulein, în travesti –, îngroșând parcă și mai mult grotescul lumii gaițelor.

Foarte mulți fac grimase disprețuitoare atunci când li se pomenește de teatrul din Turda. Pot să afirm că la ora actuală trupa are capacitatea de a juca piese importante din dramaturgia românească și universală, fără să facă rabat la calitate. Îi trebuie doar regizori care s-o scoată din apele molcome ale „provinciei” teatrale.

Stracula Attila

Sf — flash

Marfa și banii

Am citit cu nespus amuzament în „România liberă” o cronică a doamnei Florica Ichim. Scris domnia sa despre autobuzul unui teatru care pleacă adesea spre un oraș apropiat „cu încărcătura lui de critici”. Imaginea criticilor teatrali balotați sau lopătați, după caz, încărcăți industrial, transportați containerizat sau vrac la premieră și basculați în sală mi-a dat viziuni orwelliene sau similare celor din filmul *The Wall* al formației Pink Floyd.

Redus la substanța lui materială, orice om, în măsura în care un critic teatral este și el om, capătă nuanțe macabre, grotești, dar neapărat și comice. Se poate merge mai departe. „Încărcătura de critici”, livrați *en gros*, poate fi apoi detaliată: echipa de la „Scena” la cofraj, cea de la „Teatrul azi”, în borcane căpăcite cu celofan, iar firele (de la „Adevărul” și alte cotidiene) la legătură. Marfă există, totul este să dea cineva bani pe ea.

Horia Gârbea